

รายงาน

เทศบาลเมืองมาบตาพุด เทศบาลนครนนทบุรี เทศบาลนครหาดใหญ่

เสนอ

อาจารย์ ศิริลักษณ์ คัมภีรานนท์

จัดทำโดย

นายภาณุวัฒน์ สีเดะ รหัสนักศึกษา ๑๓๖๗๐๗๐๘๓

สาขารัฐประศาสนศาสตร์(ภาคกศ.บปเทียบโอน) ห้อง ๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาการจัดการเมืองสมัยใหม่ ๑๒๑๓๗๓๒๒

ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

คำนำ

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาการจัดการเมืองสมัยใหม่ ๑๒๑๓๗๓๒๒ โดยศึกษาเทศบาลเมืองมาบตาพุด เทศบาลนครนนทบุรี เทศบาลนครหาดใหญ่ เนื้อหาในรายงานฉบับนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบทความวิจัยที่เกี่ยวกับเทศบาลของแต่ละเทศบาลและวิเคราะห์ความแตกต่างของแต่ละเทศบาล สรุปเรียบเรียงในฉบับนี้

หวังไว้เป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจไม่มากก็น้อยหากมีข้อผิดพลาดประการใดผู้จัดทำขออภัยและน้อมรับคำติชมมา ณ ที่นี้ด้วย

ผู้จัดทำ

นายภาณุวัฒน์ สีตะ รหัสนักศึกษา ๑๓๖๗๐๗๐๘๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
-คำนำ	ก
-สารบัญ	๖
-การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี	๑
-นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของ เทศบาลนครหาดใหญ่	๑๑
-การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด	๒๔

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามลักษณะประชากรศาสตร์ผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 2) ศึกษาความแตกต่างระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลนครนนทบุรี จำนวน 2 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุ จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการหาค่าความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการสนับสนุนทางสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการส่งเสริมสุขภาพ 2) ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านจิตใจ และด้านร่างกาย 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) การสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ของเทศบาลนครนนทบุรีส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเมื่อผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาแล้วจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ:

การพัฒนาคุณภาพชีวิต คุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ เทศบาลนครนนทบุรี

บทนำ

จากการรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พบว่า ประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมสูงอายุแล้วมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 คิดเป็นร้อยละ 16.5 และมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ.2564 จากการคาดการณ์ในปี พ.ศ.2576 พบว่า ประเทศไทยจะก้าวสู่สังคมสูงอายุในระดับสุดยอด คือ การที่มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2561)

การที่มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นในสัดส่วนของประชากรจะทำให้ผู้สูงอายุประสบภาวะยากลำบากสูงกว่าวัยอื่น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม การที่ไม่มีบุตรหลานคอยดูแล เนื่องจากความเสื่อมสภาพของร่างกายตามวัยและโรคภัยที่มากขึ้นซึ่งก่อให้เกิดภาวะการพึ่งพาที่สูงขึ้นและมีความต้องการดูแลระยะยาวจากสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรริบดำเนินการเพื่อเป็นการรองรับสังคมสูงอายุของไทยที่จะต้องเผชิญกับปัญหาความยากจน การถูกทอดทิ้ง การเป็นผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการดูแล และก่อให้เกิดปัญหาภาระด้านงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุ การที่ไม่มีระบบดูแลการให้ความช่วยเหลือ การคุ้มครองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ ขาดการบูรณาการด้านงบประมาณด้านบุคลากร และภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะส่งผลให้รัฐบาลไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ รัฐบาลจึงได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ มาร่วมกันขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจในระดับท้องถิ่นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านมิติดสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้มีคุณภาพและสามารถพึ่งตนเองได้ โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงการบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ดังนั้น การยกระดับคุณภาพชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ภาครัฐต้องมีการวางแผนในการวางระบบโครงสร้าง การจัดสรรรายได้ การจัดสวัสดิการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การดูแลการสงเคราะห์ให้กับผู้สูงอายุในการจัดบริการสาธารณะ สร้างการมีส่วนร่วม การให้บริการทางด้านสาธารณสุขและการส่งเสริมสุขภาพให้กับประชาชนในพื้นที่ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่และกฎหมายอย่างใดก็ตาม การให้ความสำคัญกับเรื่องการป้องกันโรคในระดับบุคคล โดยการศึกษาในระดับบุคคล

ก่อนที่จะเกิดโรค จะสามารถเพิ่มโอกาสให้กับผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีได้ตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลก ซึ่งเป็นกระบวนการในการสร้างโอกาสให้แก่ผู้สูงอายุเข้าถึงระบบการสาธารณสุข การมีส่วนร่วม การได้รับความปลอดภัยเพื่อให้คุณภาพชีวิตดียิ่งขึ้น โดยมีปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ สุขภาพที่ดี ความมั่นคงในชีวิตและการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวในหลาย ๆ ด้าน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561)

จากปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ และจากการค้นคว้าพบว่า เทศบาลนครนนทบุรีมีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยโดยมีประชากรอพยพเข้ามาเป็นจำนวนมาก มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว จากการสำรวจข้อมูลประชากรผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรีพบว่า จำนวนประชากรผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 18.6 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในร้อยละ 14 ในพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรีที่มีจำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรช่วงวัยอื่น (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558) จากการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ จึงทำให้เทศบาลนครนนทบุรีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การจัดการบริการสาธารณะให้ครอบคลุมและการให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การส่งเสริมการป้องกัน ปั่นฟู และพัฒนาระบบสุขภาพแบบครบวงจร โดยมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนทางสังคม เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดองค์ประกอบคุณภาพชีวิตประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนา การเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุในพื้นที่ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว และสังคม ได้อย่างมีคุณค่า ตลอดจนผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะนำข้อมูลไปปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและนำมาปรับใช้กับประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่อื่นต่อไปให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรีจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดองค์ประกอบ WHO (1993) Power and Bollinger (2002) ประกอบกับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่นำแนวคิดมาบูรณาการร่วมกัน ซึ่งพบว่าการที่ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีน่าจะขึ้นอยู่กับพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ตามแนวคิดของ Pender (1996) ด้านการมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ Lisk (1985) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ตามแนวคิดของ Lawton (1975) และ ด้านการสนับสนุนทางสังคม ตามแนวคิดของ Wortman (1984) เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบวิจัยแสดงผังแนวคิด ดังนี้

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยวิจัยเชิงปริมาณเป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. กลุ่มประชากร คือ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 36,435 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561) ซึ่งผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตร Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้แทนเทศบาลนครนนทบุรี ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารเทศบาลนครนนทบุรีจำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม และผู้อำนวยการส่วนการสาธารณสุข ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะเป็นการสนับสนุนให้ผลการวิจัยในครั้งนี้มีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งก่อนที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลจริงได้มีการ

ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์จากการใช้คะแนนผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.86

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ตอนที่ 2 ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนทางสังคม มีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ของลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ซึ่งแบ่งระดับการประเมิน 5 ระดับ ได้แก่

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80

หมายถึง น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ตอนที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ของลิเคิร์ต (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้แก่

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80

หมายถึง น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บข้อมูลแบบคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมี

โครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยตรง ซึ่งมีประเด็นคำถาม ประกอบด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการมี

ส่วนร่วม ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนทางสังคม ที่นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุโดยใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ โดยแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด เพื่อสอบถามระดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์ ถอดเทปข้อมูลสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้น

นำมาเรียบเรียงและวิเคราะห์แบบพรรณนา สรุปประเด็นข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ที่เหมาะสมและตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล

และปรับปรุงข้อมูลให้มีความสมบูรณ์

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี ได้ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการให้บริการสาธารณะด้านต่าง ๆ การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วม

การให้ความช่วยเหลือ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ และการจัด

กิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นางเยาว์ อรุณศิริวงศ์

(2550) ที่อธิบายความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตว่า คือ การเกิดความปรารถนาสูงสุดของคน

การมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการพัฒนาตนเองได้ไปสู่เป้าหมาย เช่น ด้านการศึกษา ด้านการประกอบ

อาชีพ ด้านการมีรายได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นต้น

ผลการวิจัยด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี มี

สภาพความเป็นอยู่ที่พักอาศัยที่มีความปลอดภัย มีการเดินทางที่สะดวกและรวดเร็ว สามารถดำรงชีวิต

อยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพามุคคลอื่นและสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวต่าง ๆ ได้ การที่ผู้สูงอายุได้

เข้าร่วมกิจกรรม จะทำให้ผู้สูงอายุได้พบปะกับบุคคลอื่นเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างผู้สูงอายุ

และคนทุกวัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ UNESCO (1978) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิต คือ ความรู้สึก

ของความเป็นอยู่ที่น่าพอใจ และมีความสุขต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิตที่มีส่วนสำคัญต่อบุคคลนั้น

ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ได้แก่ สุขภาพ อนามัย การศึกษา

สภาพแวดล้อม ทรัพยากร รายได้ อาการและที่อยู่อาศัย

ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่า การที่ผู้สูงอายุทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมและได้รับสวัสดิการแห่งรัฐ ได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งครอบครัวบุตรหลานยังให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุในการดูแล การเอาใจใส่ ประกอบกับการศึกษาอาจจะมาจากรเรียนรู้ที่มาจากประสบการณ์ การฝึกฝน และการพัฒนาการของผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 80 ปี มักจะสามารถไปไหนมาไหนได้ และยังคงดำรงชีวิตที่ไม่พึ่งพาผู้อื่น มีผลกำลังในการทำงานและแหล่งอาชีพที่มีความคล้ายคลึงกันจึงทำให้ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุไม่ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่า 1) ด้านการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรีในระดับสูง การที่เทศบาลจัดสวัสดิการ การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ โดยมีกิจกรรมการฝึกอบรมการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในการสร้างรายได้ การที่ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐหรือคนในชุมชนจะเป็นการสร้างคุณค่าแก่ผู้สูงอายุและซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wortman (1984) ที่ได้กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้บุคคลที่ต้องเผชิญกับความเครียด สามารถเผชิญและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้นที่มาจากแรงกระตุ้นต่อผู้รับให้เกิดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมากขึ้น 2) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรีในระดับค่อนข้างสูง เนื่องจากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงมีการขยายตัวของเมืองเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เทศบาลมีความพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการสภาพแวดล้อมในชุมชนให้มีความปลอดภัยและมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสาธารณะ ดังนั้น การจัดการสภาพแวดล้อม สิ่งปลูกสร้าง อาคารต่าง ๆ จะเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ เช่น ทางลาด บันได ห้องน้ำ ำ ให้มีความเหมาะสมและเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2557) ที่กล่าวไว้ว่า องค์การอนามัยโลกกำหนดให้เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ จะต้องมีการพัฒนาเมืองที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อเป็นการเตรียมรองรับสังคมสูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลง ด้านสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องมีการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดี 3) ด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรีในระดับปานกลาง เนื่องจากเทศบาลได้ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้พบปะพูดคุยและสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและแสดงความต้องการต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การที่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เป็นแรงกระตุ้นต่อผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Kasperson and Breitbank (1974) ที่กล่าว

ไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนเป็นผู้สร้างสรรค์ในกิจกรรม กระบวนการพัฒนา การตัดสินใจ การเข้าร่วมกิจกรรม และการร่วมรับประโยชน์จากกิจกรรมนั้น ๆ ที่บังเกิดผล คือ ผลของกิจกรรมที่จะต้องย้อนกลับสู่พวกเขาเอง และ 4) ด้านการส่งเสริมสุขภาพมีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของเทศบาลนครนนทบุรีในระดับปานกลาง เนื่องจากเทศบาลมีจัดการอบรมให้ความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุแบบองค์รวม โดยมีการจัดกิจกรรมนันทนาการ การออกกำลังกาย การตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักและสามารถจัดการสุขภาพของตนเองได้และนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไปสามารถเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการแบบองค์รวมของทางเทศบาลได้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเป็นผู้สูงวัยในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ Pender (1996) ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางการปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสุขภาพในการเรียนรู้เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ การรู้จักสังเกตความผิดปกติของร่างกาย การแสวงหาความช่วยเหลือหรือคำแนะนำจากแพทย์และพยาบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอตามความเหมาะสม และการจัดการกับความเครียดโดยการหากิจกรรมที่ช่วยในการผ่อนคลาย การปรับตัวและการแสดงออก การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีการพักผ่อนที่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แม้จะพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวมจะอยู่ระดับมากแล้วก็ตาม แต่ผลการศึกษการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการสนับสนุนทางสังคม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม และด้านการส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำผลการศึกษาไปขับเคลื่อนขยายผลในการพัฒนาการดำเนินงานให้เกิดความต่อเนื่องในการกำหนดนโยบาย การจัดกิจกรรม แผนงานต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินกิจกรรมให้มีความสอดคล้องต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่เพียงลำพัง การส่งเสริมทางด้านการศึกษา การส่งเสริมอาชีพ หลังวัยเกษียณที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อสังคมสูงวัย

2. ควรมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้สูงอายุ ที่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อได้ทราบถึงความต้องการและนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). **สังคมสูงอายุ** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). **จำนวนประชากรผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี**. ค้นเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2561, จาก <http://www.dla.go.th/>
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2557). **คู่มือการดำเนินงานเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ** กันยายน 2557. กรุงเทพฯ: สำนักกิจการ โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- นางเยาว์ อรุณศิริวงศ์. (2550). **การพัฒนาคุณภาพชีวิต**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. (2558). **โครงการพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบองค์รวมในเขตเทศบาลนครนนทบุรี การวิจัยโครงการระยะที่1 “การสำรวจสุขภาพขององค์กรรวมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี”**. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2561). **การรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2560**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ.2560 - พ.ศ.2579**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Kasperson, R.E. and Breitbank. (1974). **Participation, Decentralization and Advocacy Planning. Resource**. Washington D.C.: Association of American Geographers.
- Lawton, M.P. (1975). **Planning and managing housing for older people**. New York: Joh Wiley & sons.
- Lisk, F. (1985) . **Popular Participation in Planning For Basic Needs**. Great Britain: Black More Press.
- Pender, N. J. (1 9 9 6) . **Health promotion in nursing practice**. 3rd. ed. Stamford, Conn: Appleton and Lange.

- Power, M. J., & Bullinger, M. (2002). **The universality of quality of life: An empirical approach using the WHOQOL**. Netherlands: Springer Netherlands.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York. Harper and Row Publications.
- UNESCO. (1978) . **Indicators of Environmental Quality and Quality of Life**. Paris: UNESCO.
- World Health Organization (WHO). (1 9 9 3) . *Global Strategy for Health for All by the Year 2000*. **Geneva (Health for All)** Series No. 6.
- Wortman, C.B. (1984). *Social support in the cancer patient. Conceptual and methodological issue*. **America Journal of the cancer society** 53 May 1984: 25 –34.

นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของ เทศบาลนครหาดใหญ่

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาปัญหาและความต้องการ นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลนครหาดใหญ่ กลุ่มตัวอย่างคือเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ในเทศบาลนครหาดใหญ่ 8 เครือข่าย รวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม สังเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ด้านชุมชนการเรียนรู้ สถานศึกษาทุกแห่ง และชุมชนทุกกลุ่ม ควรร่วมมือเป็นแกนนำในการคิด

สร้างสรรค์ สนับสนุนจัดการเรียนรู้ ร่วมคิดร่วมทำ ใส่ใจในการดูแลสังคม สร้างทัศนคติในการรักการอ่าน ตั้งแต่เด็กอย่างต่อเนื่องสร้างทัศนคติในการเรียนรู้ ให้เรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้แหล่งเรียนรู้ควรให้สัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ เพื่อสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพ

ด้านกลไกความร่วมมือ เทศบาลนครหาดใหญ่ ควรสร้างเครือข่ายใกล้เคียงให้มีส่วนร่วมผลักดัน และได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน นำรูปแบบการเรียนรู้จากที่อื่นซึ่งประสบความสำเร็จแล้ว มาพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพของเมืองหาดใหญ่ ควรเพิ่มทักษะชีวิตที่จำเป็นของความเป็นสมาชิกครอบครัวและสังคม การสร้างสรรค์เมืองหาดใหญ่ที่มีความทันสมัยและน่าสนใจ โครงการร่วมกับชุมชนหาดใหญ่เป็นแหล่งการเรียนรู้ มีส่วนร่วมกับเทศบาลฯ ในการขับเคลื่อนไปสู่เมืองแห่งการเรียนรู้

ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทันสมัย พัฒนาเทคนิคการเรียนรู้แบบดิจิทัล มีนวัตกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ มีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและเพียงพอ ที่สามารถสืบค้นความรู้สำหรับนักศึกษาและประชาชนทั่วไป ให้มีกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยอาศัยเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความยั่งยืน พัฒนาทักษะการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างแพลตฟอร์มสำหรับประกอบอาชีพ ควรมีแหล่งเรียนรู้ตามชุมชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสื่อต่าง ๆ สามารถช่วยให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย และเต็มรูปแบบ ควรควรมีทักษะการสอนโดยใช้นวัตกรรมในยุคดิจิทัล เปิดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ

ด้านหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรมีหลักสูตรที่หลากหลายแบบออนไลน์ของทุกวิชาชีพ ที่ได้การรับรองจากสถาบัน ส่งเสริมความถนัดของเด็กหาดใหญ่ให้ถูก ด้วยหลักสูตรตามความต้องการรายบุคคล เพิ่มทักษะด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ให้สามารถสื่อสารได้ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิด ทักษะการปฏิบัติตนในสังคม ทักษะการช่วยทำงานที่บ้าน หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพแก่ประชาชนชาวนครหาดใหญ่ ในกลุ่มของผู้ประกอบการ ทักษะภาษาจีน อังกฤษ ยาวี ทักษะการบริการทุกบริการแบบมืออาชีพ ทักษะการขายสินค้าออนไลน์ ทักษะทางด้านผู้นำ

คำสำคัญ: นวัตกรรมการเรียนรู้, เมืองแห่งการเรียนรู้

บทนำ

เทศบาลเมืองต่าง ๆ กำลังเจริญเติบโตในด้านปริมาณประชากร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรมประเพณี ต้องเผชิญกับการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ และความยั่งยืน สอดคล้องกับเทศบาลนครหาดใหญ่ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากสุขาภิบาลหาดใหญ่ เมื่อ ปี พ.ศ. 2471 เป็นเทศบาลตำบลหาดใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. 2478 ปรับเป็นเทศบาลเมืองหาดใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. 2492 และพัฒนาเป็นเทศบาลนครหาดใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. 2538 จะเห็นได้ว่าเมืองหาดใหญ่ มีการเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดด ด้วยเหตุนี้เทศบาลนครหาดใหญ่ จึงเริ่มเห็นว่าการดำเนินการตามกลยุทธ์ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ดังที่องค์การยูเนสโก โดยสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UNESCO Institute for Lifelong Learning - UIL) ได้จัดตั้งเครือข่ายระดับโลกด้านเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (The UNESCO Global Network of Learning Cities - GNLC) เพื่อช่วยรัฐบาลท้องถิ่นพัฒนากลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ เครือข่ายนี้จะสนับสนุนการบรรลุผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เมืองแห่งการเรียนรู้ (GNLC) UNESCO Global Network of Learning Cities <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities>

เพื่อให้เทศบาลนครหาดใหญ่สามารถปรับการเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันกับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม รองรับความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาประชาชนในเทศบาลนครหาดใหญ่ให้มีการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ สามารถประกอบอาชีพได้ด้วยทักษะใหม่ ๆ เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ (Hatyai Learning City) ด้วยการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การเรียนรู้ ตลอดจนการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน จึงเห็นควรที่จะศึกษาปัญหาและความต้องการ นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลนครหาดใหญ่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการ นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลนครหาดใหญ่

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

เอกสาร ทฤษฎี หลักการ เกี่ยวกับเมืองแห่งการเรียนรู้

ความหมายเมืองแห่งการเรียนรู้

เมืองแห่งการเรียนรู้หมายถึง สังคมหรือกลุ่มคนในชุมชนนั้นเห็นคุณค่าของการเรียนรู้มีการร่วมมือ

รวมพลังโดยการแสวงหาความรู้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน ร่วมกัน การมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้การวิพากษ์วิจารณ์การสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการค้นหา กระบวนการแสวงหาความรู้กิจกรรมที่มุ่งชุมชนเป็นหลัก โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อให้เกิดเมืองแห่งการเรียนรู้ สภาพความสำเร็จของการพัฒนาต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ เกิดจากมีการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานวัฒนธรรมความเชื่อคุณค่าดั้งเดิม ศาสนาและเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อเฟื้อกัน และกัน โดยแต่ละชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเอง

ลักษณะของเมืองแห่งการเรียนรู้

เมืองแห่งการเรียนรู้มีลักษณะเฉพาะเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความ ตระหนักถึงความจำเป็นของการเรียนรู้ จะพยายามสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ของชุมชนของตน พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสภาพแวดล้อมแล้ววิเคราะห์ว่าจะต้องปรับปรุงตนเองและสังคม ของตนอย่างไรบ้างในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ลักษณะชุมชนอาจจะเป็นชุมชนใหญ่หรือ ชุมชนเล็ก อาจอยู่ในเมืองหรือในชนบท มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่าง หลากหลาย โดยใช้ ชุมชนเป็นฐานมีแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต แหล่งสำคัญที่จะให้การศึกษาแก่บุคคล ก็คือชุมชน บุคคล จะได้เรียนรู้แนวการประพฤติ ปฏิบัติตน การดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกันจากสังคม ตลอดชีวิต โดยมีคำที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 คำ คือ ชีวิต (Life) ตลอดชีวิต (Lifelong) และการศึกษา (Education) หรือการเรียนรู้ (Learning) สอดคล้องกับ UNESCO ที่สรุปไว้ว่า การศึกษาตลอดชีวิต ครอบคลุมกระบวนการจัดการศึกษาในภาพรวม เป็นการจัดการศึกษาที่จะสนองความต้องการทางการ ศึกษาของแต่ละบุคคลและของกลุ่ม จะครอบคลุมการศึกษาสำหรับเด็กไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ อย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

(การพัฒนาชุมชนเมืองแห่งการเรียนรู้ https://prezi.com/vchu3e_bjasj/presentation)

วัตถุประสงค์ของเมืองแห่งการเรียนรู้

เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนา คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ทั้งในส่วนของบุคคลและชุมชนโดยรวม โดยการยกระดับความรู้และทักษะ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ภายใต้กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกขณะ ด้วยการพัฒนาวัฒนธรรม การเรียนรู้และพัฒนาสังคมให้เป็นสังคม หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่าง

ยั่งยืน

กรอบแนวคิดจากความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต

แนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ การศึกษาตลอดชีวิตเป็นทั้งหมดของชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตาย

มีรูปแบบของการเรียนรู้ อาจจะแตกต่างออกไป ตามแต่ละช่วงวัย หรือบริบททางสังคมนั้น ๆ ประกอบด้วย การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นวิธีการหนึ่งที่จะพัฒนาไปสู่สังคม หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ สามารถแบ่งการมองการศึกษาตลอดชีวิตได้เป็น 2 มิติ คือ

- มิติแรก เป็นการพิจารณาในแนวตั้ง มองว่ามีความสำคัญกับช่วงชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย

ที่ต้องมีการพัฒนา มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในทุกช่วงของชีวิต

- มิติที่สอง เป็นการพิจารณาตามแนวนอนหรือแนวราบ มองว่าการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษา

ที่ผสมผสานการเรียนรู้ทุกรูปแบบทุกวิธีการทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตาม อัธยาศัยจากทุกแหล่งเรียนรู้

แนวโน้มในการเรียนรู้ในอนาคต

1. มาตรฐานในการเรียนรู้

1.1 เน้นทักษะ ความรู้และความเชี่ยวชาญที่เกิดกับผู้เรียน

1.2 สร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนในเชิงสหวิทยาการ ระหว่างวิชาหลักทฤษฎี เป็น

จุดเน้น

1.3 มุ่งเน้นการสร้างความรู้และเข้าใจในเชิงลึกมากกว่าการ สร้างความรู้แบบผิวเผิน

1.4 ยกระดับความสามารถผู้เรียนด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นจริง การใช้สื่อหรือเครื่องมือที่มี

คุณภาพจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา การทำงาน และในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายและ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

1.5 ใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง

2. การประเมินผล

2.1 สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ โดยการใช้ แบบทดสอบมาตรฐาน

สำหรับการทดสอบย่อยและทดสอบรวมสำหรับการ ประเมินผลในชั้นเรียน

2.2 เน้นการนาประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของ ผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน

2.3 ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.4 สร้างและพัฒนาระบบแฟ้ม มสะสมงาน (Portfolios) ของ ผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ

3. หลักสูตรและการสอน

3.1 การสอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้น เชิงสหวิทยาการของวิชา

แกนหลัก

3.2 สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระ เนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency Based)

3.3 สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มี เทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน การเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อการสร้างทักษะขั้นสูง ทางความคิด

4. การพัฒนาทางวิชาชีพ

4.1 จุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสร้างครูให้เป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ ความสามารถในการบูรณาการ การใช้เครื่องมือและกำหนดยุทธศาสตร์สู่การ ปฏิบัติในชั้นเรียน และสร้างให้ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์และกำหนด กิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม

4.2 สร้างความสมบูรณ์แบบในมิติของการสอนด้วยเทคนิค วิธีการสอนที่หลากหลาย

4.3 สร้างให้ครูเป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึก เกี่ยวกับการแก้ปัญหา การคิดแบบวิจารณ์ญาณ และทักษะด้านอื่น ๆ ที่สำคัญต่อวิชาชีพ

4.4 เป็นยุคแห่งการสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับครู เพื่อเป็นตัวแบบ (Model) แห่งการเรียนรู้ของชั้นเรียนที่จะนำไปสู่การสร้าง ทักษะการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้อย่างมีคุณภาพ

4.5 สร้างให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้ง รูปแบบการเรียน สติปัญญา จุดอ่อนจุดแข็งในตัวผู้เรียน เหล่านี้เป็นต้น

4.6 ช่วยให้ผู้ครูได้เกิดการพัฒนาความสามารถให้สูงขึ้นเพื่อนำไป ใช้สำหรับการกำหนด กลยุทธ์ทางการสอนและจัดประสบการณ์ทางการเรียน ได้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้

4.7 สนับสนุนให้เกิดการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้าง ทักษะและเกิดการ พัฒนาการเรียนรู้

4.8 แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนทางการเรียนรู้โดยใช้ช่องทาง หลากหลายในการสื่อสาร ให้เกิดขึ้น

4.9 สร้างให้เกิดตัวแบบที่มีการพัฒนาทางวิชาชีพได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน

5. สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

5.1 สร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน การรับการสนับสนุน จากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุน เพื่อช่วยให้การ เรียนการสอนบรรลุผล

5.2 สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปัน สิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

5.3 สร้างผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบท โดยเฉพาะการเรียนแบบ

โครงการ

5.4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือหรือแหล่ง การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

5.5 ออกแบบระบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งการเรียนเป็นกลุ่ม หรือการเรียนรายบุคคล

5.6 นำไปสู่การพัฒนาและขยายผลสู่ชุมชนทั้งในรูปแบบการ เฝ้าดูหน้าหรือระบบออนไลน์

การจัดการด้านการเรียนการสอน

ต้องการให้นักเรียนในอนาคตมีคุณลักษณะดัง 4 ประการนี้

1. วิถีทางของการคิด ได้แก่ สร้างสรรค์ คิดวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้และตัดสินใจ

(Ways of Thinking. Creativity, Critical Thinking, Problem-solving, decision- Making and Learning)

2. วิถีทางของการทำงาน ได้แก่การติดต่อสื่อสาร และการร่วมมือ (Ways of Working Communication and Collaboration)

3. เครื่องมือสำหรับการทำงาน ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ และความรู้ด้านข้อมูล (Tools for Working. Information and Communications Technology (ICT) and Information Literacy)

4. ทักษะสำหรับดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นพลเมือง ชีวิตและอาชีพ และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (Skills for Living in the World. Citizenship, Life and Career, and Personal and Social Responsibility)

สามารถสรุปประเด็นสำคัญของลักษณะการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. มนุษย์มีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ผู้สอนจึงต้องใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย หากผู้สอนนำ

รูปแบบการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งไปใช้กับผู้เรียนทุกคนตลอดเวลา อาจทำให้ผู้เรียนบางคนเกิดอาการตายด้านทางสติปัญญา

2. ผู้เรียนควรเป็นผู้กำหนดองค์ความรู้ของตนเอง ไม่ให้นำความรู้ไปใส่และให้ผู้เรียนดำเนินรอยตามผู้สอน

3. โลกยุคใหม่ต้องการผู้เรียนซึ่งมีวินัย มีพฤติกรรมที่รู้จักยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นแบบเผด็จการ แบบให้อิสระ หรือแบบประชาธิปไตย

4. เนื่องจากข้อมูลข่าวสารในโลกจะทวีเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า ทุก ๆ 10 ปี โรงเรียนจึงต้องใช้วิธีสอนที่หลากหลาย โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ กัน

5. ให้ใช้กฎเหล็กของการศึกษาที่ว่า “ระบบที่เข้มงวดจะผลิตคนที่เข้มงวด” และ “ระบบที่ยืดหยุ่นจะผลิตคนที่รู้จักคิดยืดหยุ่น”

6. สังคม หรือชุมชนที่มั่งคั่ง ร่ำรวยด้วยข้อมูลข่าวสาร ทำให้การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ในหลาย

ๆ สถานที่

7. การเรียนรู้แบบเจาะลึก (Deep Learning) มีความจำเป็นมากกว่าการเรียนรู้แบบผิวเผิน

(Shallow Learning) หมายความว่า จะเรียนอะไรต้องเรียนให้รู้จริง ให้รู้ลึก รู้รอบ ไม่ใช่เรียนแบบงู ๆ

ปลา ๆ ดังจะเห็นจากในอดีตที่มีการบรรจุเนื้อหาไว้ในหลักสูตรมากเกินไป จนผู้เรียนไม่รู้ว่าเรียนไปเพื่ออะไร และสิ่งที่เรียนไปแล้วมีความสัมพันธ์อย่างไร

(แหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ กับการขับเคลื่อนเมืองแห่งความรู้ <http://www.okmd.or.th/okmd-kratooktomkit/1066/>)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ ประชาชนในเขตนครเทศบาลเมืองหาดใหญ่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เครือข่ายสถาบันศึกษา เครือข่ายสถานประกอบการ เครือข่ายผู้นำชุมชน เครือข่ายพนักงานและบริการสาธารณะ เครือข่าย เครือข่ายนักเรียน นักศึกษา และบัณฑิตใหม่ เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) เครือข่ายผู้สูงอายุ ผู้พิการ และประชาชนทั่วไป และเครือข่ายพัฒนา Hatyai Smart City จำนวนเครือข่ายละ 8 คน รวม 64 คน สุ่มโดยวิธีเจาะจง ผู้ที่มีผลกระทบในเหตุการณ์ระบอบโควิด 19 สะดวกในการให้ข้อมูล และสามารถติดตามผลได้หลังงานวิจัยเสร็จ

ขอบเขตเนื้อหา

นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลนครหาดใหญ่

1. ด้านชุมชนการเรียนรู้
2. ด้านกลไกความร่วมมือ
3. ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้
4. ด้านหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผลการวิจัย

การสังเคราะห์ข้อมูล

ในการสังเคราะห์ข้อมูลปัญหาและความต้องการ นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลนครหาดใหญ่ ผู้วิจัยสังเคราะห์ตามขอบเขตเนื้อหา นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลนครหาดใหญ่ ดังนี้

1. ด้านชุมชนการเรียนรู้ พบว่า ปัญหาและความต้องการ นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นเมือง

แห่งการเรียนรู้ของเทศบาลนครหาดใหญ่ สถานศึกษาทุกแห่งควรร่วมมือเป็นแกนนำในการคิดสร้างสรรค์
 สนับสนุนจัดการเรียนรู้ สร้างเยาวชนที่มีคุณภาพ เป็นชาวหาดใหญ่ที่มีความรู้สึกรักและมีจิตสำนึก sense
 of belonging ให้สมาชิกในครอบครัวมีจิตใจพร้อมที่จะเสียสละร่วมพัฒนาเมือง การใช้แหล่งเรียนรู้ควรให้
 คຸ້ມทุนกับแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ ให้มีระเบียบวินัย สถานที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ใส่ใจในการดูแล
 สังคม การดำรงชีวิตของคนในสังคม ใ้บุคคลภายในนครเมืองหาดใหญ่ มีการปลูกฝังการเรียนรู้ สร้าง
 ทักษะคิดในการรักการอ่าน ตั้งแต่เด็กและเยาวชนสร้างทัศนคติในการเรียนรู้ ให้เรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้าง
 งานให้กับนักศึกษา มีการทำงานร่วมกับ organize การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีทำงาน ฝึกปฏิบัติ
 และประสบการณ์จริง ด้านการท่องเที่ยว/การคมนาคม ขยายตลาดสินค้าของที่ระลึก (souvenir)
 ผลิตภัณฑ์ของชุมชน การสืบทอดประเพณีท้องถิ่นภาคใต้ เช่น งานเดือนสิบ งานชักพระ พื้นที่สำหรับวิล
 แชร์ ที่อำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เกษตรอินทรีย์/อาหารสุขภาพ อัตราค่าบริการการขนส่ง
 สาธารณะที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สุขภาพของคนในชุมชน ตกลงจากโควิด พยายามทำงานค้าขาย
 คาดหวังจะได้เรียนรู้ทักษะความรู้เกี่ยวกับการค้าขายอาหาร และภาษาจีน ภาษามลายู สำหรับธุรกิจ
 เสริมความงาม ประชาชนมีสิทธิที่จะได้เรียนในสิ่งที่ชอบและสนใจ/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องเดียวกัน
 เยาวชนควรมีอิสระทางการเรียนในโรงเรียน เรียนแล้วนำไปใช้ได้ ต้องการทางเลือกในการศึกษา ทุกจุด
 สามารถเรียนรู้ได้ เช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น สามารถเรียนรู้ในทางปฏิบัติได้จริง มีพื้นที่ working space
 ในหาดใหญ่ ที่นั่งทำงานตามอัธยาศัย มีเวลาในการค้นพบสิ่งที่ตัวเองชอบ จะเปลี่ยนค่านิยมของคน
 หาดใหญ่ในการเรียนรู้-ต้องสร้างครีเอทีฟ มีวิธีการสอนและกิจกรรมที่สนุกเหมาะกับช่วงวัย มีพื้นที่
 working space ในหาดใหญ่ แหล่งเรียนรู้ตามชุมชน สามารถเข้าถึงได้ง่าย ต้องมีค่านิยมในการเรียนรู้
 ต้องมีมนุษยสัมพันธ์กับชาวต่างชาติ รับฟังความคิดเห็นของกลุ่มต่าง ๆ มีน้ำใจแบ่งปัน/แลกเปลี่ยนความ
 กับผู้สนใจ อยากให้คนหาดใหญ่ เป็นตัวของตัวเอง มีองค์ความรู้เรื่องธรรมชาติ เช่น การจัดการขยะ เป็น
 ต้น มีช่องทางให้สามารถเรียนและทำงานไปด้วยได้ ต้องการให้ผู้ใหญ่รับฟังความคิดเห็นของเด็ก/เยาวชน
 เพิ่มภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ต้องมีแรงจูงใจในการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ เพิ่มช่องทางในการลด
 ความเครียด เช่น ปรัชญาในเรื่องสุขภาพจิต เพิ่มช่องทางให้เยาวชนค้นพบตัวเอง อยากให้เมืองหาดใหญ่มี
 ความสะอาด และมีความเป็นระเบียบ ไม่วุ่นวาย มีความคาดหวังให้คนหาดใหญ่ในการสร้างจิตสำนึกด้าน
 สิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะ ควรมีแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดประชาชนแบบมีชีวิต ในระบบดิจิทัล แหล่ง
 เรียนรู้เสมือนจริงด้านเทคโนโลยี ด้านโซเชียล เพื่อทดแทนการใช้โทรศัพท์มือถือของเยาวชน ว่า ผู้ประกอบ
 อาชีพบริการควรประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ การเดินทางระหว่างประเทศมีความง่ายขึ้น การมี
 วินัยและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน เรียนรู้แก้ไขของเดิม ขยะ, จราจร, น้ำใจนักกีฬา, เคารพกฎหมาย
 ยุติธรรม การมีวินัย ฯลฯ รับรู้ ยอมรับ ปฏิบัติ เรียนรู้เพิ่มเติมของใหม่ 5G, AI, DIGITAL CURRENCY,
 เกษตรแม่นยำ ฯลฯ วิธีการดำเนินงาน เป็นอย่างไร (แผน) หน่วยงานเครือข่ายที่จะมาสนับสนุน/องค์กร

เอกชน บทบาทของเทศบาลนครหาดใหญ่/แผนงาน/ต่อเนื่อง/อดทน/ลงทุน โอกาสดี พัฒนาคนสู่ศตวรรษใหม่ พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) การพัฒนาคน ให้เกิดการรักษาค่าใหญ่ เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เด็กหาดใหญ่ ไม่ได้เรียนหาดใหญ่ จึงเกิดการพัฒนาศูนย์ที่หาดใหญ่น้อยลง ให้มีสารานุกรมคนเก่งประจำเมือง (PLC) Resource Networking สร้างพลเมืองหาดใหญ่ (Good Citizen) Plugin Hatyai (มาหาดใหญ่ แล้วรู้ว่าต้องทำอะไร)

2. ด้านกลไกความร่วมมือ พบว่า ปัญหาและความต้องการ นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลนครหาดใหญ่ อยากให้เทศบาลสร้างเครือข่ายใกล้เคียงเทศบาลนครหาดใหญ่ มีส่วนร่วมผลักดันและได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน นำความรู้ รูปแบบจากที่อื่นที่ประสบความสำเร็จมาพัฒนาให้สอดคล้องกับเมืองหาดใหญ่ควรเพิ่มทักษะชีวิตที่จำเป็นของความเป็นสมาชิกครอบครัวและสังคม เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิด ทักษะการปฏิบัติตนในสังคม ทักษะการช่วยทำงานที่บ้าน ดำรงชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม เวทีที่รองรับในการแสดงความสามารถเฉพาะด้าน แหล่งสถานศึกษาผลิตบุคลากรไม่ตรงต่อความต้องการของผู้ประกอบการ หาดใหญ่ขาดผู้นำ โครงสร้างการบริหารในท้องถิ่นไม่เป็นหนึ่งเดียวกัน แหล่งสถานศึกษาผลิตบุคลากรไม่ตรงต่อความต้องการของผู้ประกอบการ การสร้างสรรค์เมืองหาดใหญ่ที่มีความทันสมัยและน่าสนใจ โครงการร่วมกับชุมชนหาดใหญ่เป็นแหล่งการเรียนรู้ เช่น โครงการจับมือตลอดชีพ ให้ความรู้และแพร่ประสบการณ์ในสถานศึกษา ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความเสี่ยงด้านงบประมาณ 10 ปี ความเสี่ยงด้านความมั่นคง ความเสี่ยงด้านความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคม สำหรับธุรกิจเสริมความงาม อยากให้หาดใหญ่มีเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง เมื่อเจอวิกฤติจะได้ไม่กระทบมาก ต้องการแหล่งเรียนรู้ข่าวสารที่ไม่มีค่าใช้จ่าย ให้อาชีพอิสระเข้าไปเรียนรู้ได้ ทุกที่ทุกเวลา คาดหวังจะเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อทำธุรกิจอาหาร บริการสุขภาพขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมกับเทศบาลฯ ในการขับเคลื่อนไปสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ เป็นตัวกลางบอกต่อ แนะนำกับผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ให้ถึงข้อดีของนครแห่งการเรียนรู้ เป็นจิตอาสาในทุก ๆ เรื่อง เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น พัฒนาด้านอาชีพ พัฒนาด้านการศึกษา ให้มีความเท่าเทียมกัน การคมนาคมที่สะดวกสบายมากขึ้น ไม่มีมิจฉาชีพ พัฒนาด้านเศรษฐกิจ อยากให้มีสังคมแบบครอบครัว มีการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน-มีความต้องการในการจัดสรรพื้นที่เป็นแบบโซน เช่น โซนด้านการศึกษา โซนด้านหน่วยงานราชการ ผู้ประกอบการไม่ใช่คนในท้องถิ่น แรงงานส่วนใหญ่เป็นคนต่างด้าว ทำให้มาแย่งงานของคนในสังคมทำ (ขาดดุลการค้า) ขาดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก และอยู่ในชุมชนรอบนอก ยังคงขาดเครื่องมือที่ทันสมัย ขาดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้เฉพาะทาง บุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดการสำรวจความต้องการของผู้เรียน และผู้ประกอบการอาชีพ ของประชาชน ขาดอิสระเสรีทางความคิด ในการที่จะเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางของนักท่องเที่ยวและมีการคมนาคมที่สะดวก มีสถานที่ท่องเที่ยวมีมากและหลากหลาย มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีสถานศึกษาที่มีคุณภาพเป็นจำนวนมาก เป็น

เมืองหน้าด่าน บุตร หลาน มาเรียนหาดใหญ่ และคนต่างจังหวัดมาเรียนที่หาดใหญ่ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น สามารถพัฒนาการศึกษาทุกระดับ ทุกขนาดได้อย่างเท่าเทียมกัน มีงบประมาณสนับสนุนในการประกอบอาชีพสูงมาก

3. ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ พบว่า ปัญหาและความต้องการ นวัตกรรมการเรียนรู้ ผู้การเป็น

เมืองแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลนครหาดใหญ่ ให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวหาดใหญ่ และแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย มีการสืบค้นความรู้สำหรับนักเรียนนักศึกษา และประชาชนทั่วไป ความทันสมัยในการใช้เทคโนโลยี เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ที่เป็นปัจจุบัน สถานที่ท่องเที่ยว ความไม่ซับซ้อนของ application ที่จะใช้งาน และการเข้าถึงได้ง่ายของโครงสร้างและการจัดการ โอกาสในการเรียนรู้ในช่วงวิกฤต ฟรี ไฮสปีด wifi ทั่วเมืองหาดใหญ่ ระบบการจราจรแบบอัจฉริยะทั่วหาดใหญ่ การสร้างพื้นที่ส่วนกลางให้กับเด็กและเยาวชนแสดงความสามารถ เช่น ลานวัฒนธรรม สร้างที่จอดรถอัจฉริยะ เป็นเมือง IT เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ เป็นศูนย์รวมของธุรกิจทางการเงิน ทางการท่องเที่ยว เป็นแบรนด์ของจังหวัดสงขลา เป็นศูนย์กลางของการคมนาคม ทางอากาศ ทางบก ทางราง เป็นโอกาสของการค้าการลงทุน และตลาดแรงงาน แหล่งเรียนรู้มีเพียงพอแต่อยากให้กิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน พัฒนาสวนสาธารณะให้เป็นจุดเด่น Landmark ของเมือง อาหารการกินที่หลากหลาย ค่าขาย ต้องการทักษะเกี่ยวกับแอฟส่างอาหารและที่เกี่ยวข้อง ทักษะการทำธุรกิจอาหารเป็นอาชีพเสริม ทักษะการขายสินค้าออนไลน์ ทักษะการจัดตั้งกลุ่มธุรกิจชุมชน ต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพแก่ประชาชนชาวนครหาดใหญ่ แหล่งเรียนรู้ตามชุมชน สามารถเข้าถึงได้ง่าย สื่อต่าง ๆ สามารถช่วยให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ - ห้องฟ้าจำลอง ที่ทันสมัยและเต็มรูปแบบ เทศบาลนครหาดใหญ่ ต้องให้ครู ทำคอร์สวิดีโอ ในทุก ๆ 2 เดือน เปิดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพิ่มแหล่งเรียนรู้/เทคโนโลยี ให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ควรเพิ่มเอกลักษณ์ของเมืองหาดใหญ่ อยากให้มีการนำเสาไฟฟ้าและสายไฟฟ้าลงพื้นดิน อยากให้มีระบบสารสนเทศ ฟรี Wifi ทั่วทั้งเมือง โดยไม่ต้องเข้ารหัสผ่าน หรือสามารถ เข้าระบบได้อย่างง่าย ๆ ควรเพิ่มสะพานลอยด้วยระบบไฟฟ้า ช่วยให้การปรับตัวเร็วขึ้นด้วย การศึกษา การแพทย์ การกิน อยากให้เมืองหาดใหญ่พัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้ความรู้ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ใช้นวัตกรรม (เช่น สิ่งคโปร) ทำให้เมืองแห่งการเรียนรู้เป็นเหมือนวัคซีนป้องกันตัว หาดใหญ่จะสามารถสร้างให้เมืองสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาได้อย่างไร เช่น เรื่องภาษา เรื่อง IT พื้นที่หรือหน่วยงานใดที่เข้มแข็งอยู่แล้ว ควรเอื้อหรือช่วยเหลือกัน ให้หาดใหญ่เป็นเมืองที่ทุกคนเก่งเข้าเมือง ป. 4.0 ปรับตัว ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ประยุกต์ ทำอย่างไรให้เมื่อคนเรียนจบแล้วมีงานทำ การจ้างงาน/อาชีพ หาดใหญ่ต้องดึงดูดนักลงทุน การมีหลักสูตรระยะสั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะอาชีพ

ต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ที่กินได้ (สามารถประกอบอาชีพได้) การทำให้แหล่งเรียนรู้มีชีวิต อยากให้

หาดใหญ่สร้างโลกการเรียนรู้แบบออนไลน์ ผสมวิถีชีวิตเข้ากับโลกของการเรียนรู้ New Platform สำหรับ

ให้คนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึง มี Platform สำหรับคนอยากเรียนรู้และคนอยากสอน

4. ด้านหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า ปัญหาและความต้องการ นวัตกรรม

การเรียนรู้สู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลนครหาดใหญ่ ควรมีหลักสูตรที่หลากหลายแบบออนไลน์ของทุกวิชาชีพ ที่ได้รับการรับรองจากสถาบัน ส่งเสริมความถนัดของเด็กหาดใหญ่ให้ถูก ด้วยหลักสูตรตามความต้องการรายบุคคล เพิ่มทักษะด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ให้สามารถสื่อสารได้ เนื้อหาความเป็นมาของหาดใหญ่ มีความหลากหลายของสถานที่หรือข้อมูลในการเรียนรู้ หลักสูตรตามความต้องการรายบุคคล เพิ่มทักษะด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ให้สามารถสื่อสารได้ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทันสมัยที่ใช้เทคโนโลยี เนื้อหาความเป็นมาของหาดใหญ่ การใช้ให้คุ้มทุนกับแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ นำความรู้รูปแบบจากที่อื่นที่ประสบความสำเร็จมาพัฒนาให้สอดคล้องกับเมืองหาดใหญ่ควรเพิ่มทักษะชีวิตที่จำเป็นของความเป็นสมาชิกครอบครัวและสังคม เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิด ทักษะการปฏิบัติตนในสังคม ทักษะการช่วยทำงานที่บ้าน ดำรงชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม ความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพแก่ประชาชนชาวนครหาดใหญ่ในกลุ่มของผู้ประกอบการควรมีลักษณะใด ทักษะภาษาจีน อังกฤษ ยาวี ทักษะการบริการทุกบริการแบบมืออาชีพ ทักษะทางด้านผู้นำโดยภาพรวม ด้านสุขลักษณะ วินัย ความสะอาด มาตรฐานด้านมืออาชีพด้านอาหาร ทักษะด้านวินัยทางการเงินของผู้ประกอบการ ทักษะเฉพาะทางของอาชีพ เทคนิคการสร้างการยอมรับภายในสถานที่ทำงาน เทคนิคการบริหารรายได้ครัวเรือนของบุคลากรภายในองค์กร การบริการด้านจิตสาธารณะ ด้าน marketing skill ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของเมือง การสื่อสาร เช่น ภาษามลายู ภาษาจีน ระบบอุปถัมภ์ กลุ่มพนักงานโรงแรมหาดใหญ่ หลักสูตรสำหรับผู้ประกอบการ ผู้ค้าขาย ฯลฯ หลักสูตรสำหรับผู้ที่ย่างงาน หลักสูตรสำหรับผู้ประสบปัญหาการระบาดของไวรัสโควิด หลักสูตรสำหรับประชาชนทั่วไป หลักสูตรเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ ศูนย์การเรียนรู้ทักษะในการประกอบอาชีพในแต่ละชุมชน แพลตฟอร์มออนไลน์ ศูนย์การเรียนรู้สุขภาพในชุมชน บริการสุขภาพขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมกับเทศบาลฯ ในการขับเคลื่อนไปสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ เป็นตัวกลางบอกต่อ แนะนำกับผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ให้ถึงข้อดีของนครแห่งการเรียนรู้ เป็นจิตอาสาในทุก ๆ เรื่อง ความหลากหลายในการประกอบอาชีพน้อย ค่าเทอมค่อนข้างแพง ค่าสอบต่าง ๆ มีราคาแพง เช่น ค่าสอบภาษาอังกฤษ เป็นต้น คนหาดใหญ่มีนิสัยเรื่อย ๆ ต้องเปลี่ยนแนวคิดในการทำงาน/เรียนรู้ ทักษะด้านการจัดทำขนมพื้นบ้าน สามารถเป็นมัคคุเทศก์ ผู้นำการท่องเที่ยว เนื่องจากสามารถพูดได้หลากหลายภาษา ตลาดสินค้าปลอดภาษี คนในหาดใหญ่สามารถพูดได้หลากหลายภาษา คือ Soft-Skill การเป็นเมืองแห่งการต้อนรับ ทักษะการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง Hard-Skill การสร้างนวัตกรรมทั้งสินค้าและบริการ อยากให้ระบบกลไกการเรียนรู้ของเมือง ไปช่วยเรื่อง Smart City ในด้าน Sharing Data/Sharing Workspace/Sharing Information/Sharing Wisdom ให้มีKM ใน 7 Smart สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ พลังงาน บริการภาครัฐ การดำรงชีวิต การเดินทางและการขนส่ง พลเมือง) ของ Smart City

มีคณะทำงาน Smart City

สรุปได้ว่า ชุมชนแต่ชุมชน มีความต้องการด้านการเรียนรู้ ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องของเครื่องมือค้นคว้าหาความรู้ที่ทันสมัย สืบค้นได้อย่างยั่งยืน นำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ มีแหล่งเรียนรู้ในเทศบาลเมืองหาดใหญ่ แต่มีความต้องการด้านกลไกความร่วมมือ เกี่ยวเศรษฐกิจที่มั่นคง พัฒนาทักษะยุคใหม่ อยากให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาคุณภาพชีวิต แบบออนไลน์และออฟไลน์

สรุปและอภิปรายผล

องค์กรทุกแห่งในเทศบาลนครหาดใหญ่ควรร่วมมือเป็นแกนนำในการคิดสร้างสรรค์ สนับสนุนจัดการเรียนรู้ สร้างเยาวชนที่มีคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้ต้องเกิดจากความร่วมมือของหลายฝ่าย เนื่องจากองค์ความรู้ประกอบด้วยหลายปัจจัยที่ทุกองค์กรมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถต่างกัน ควรนำมาแบ่งปันกันเพื่อเกิดการผสมผสานเป็นความรู้ใหม่ในการสร้างสรรค์ชุมชนการเรียนรู้ ควรพัฒนาเทคนิคการเรียนรู้แบบดิจิทัล และมีนวัตกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) (2561:9) สำนักงานปลัด

กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า การพัฒนาต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ ทำให้สังคมหรือกลุ่มคนในชุมชนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ มีการร่วมมือร่วมพลัง โดยการแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน

ความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพแก่ประชาชนชาวนคร

หาดใหญ่ในกลุ่มของผู้ประกอบในด้าน ทักษะภาษาจีน อังกฤษ ยาวี ทักษะการบริการทุกบริการแบบมืออาชีพ ทักษะทางด้านผู้นำ มีความต้องการพัฒนาด้านสุขลักษณะ มาตรฐานด้านมืออาชีพด้านอาหาร ทักษะด้านวินัยทางการเงินของผู้ประกอบการ ทักษะเฉพาะทางของอาชีพ เทคนิคการสร้างการยอมรับภายในสถานที่ทำงาน อาจเป็นเพราะว่า การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการปลดปล่อยคุณค่าในกระบวนการทุกอย่างของชุมชนเทศบาลนครหาดใหญ่และให้การประกอบอาชีพที่ถดถอยลงในช่วงการระบาด Covid-19 กลับมาเจริญรุ่งเรืองอีกครั้งหนึ่ง อีกทั้งยังมีความคล่องตัวเพียงพอที่จะใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ที่เป็นนวัตกรรม การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลจะนำไปสู่องค์กรต่าง ๆ ที่ขับเคลื่อนด้วยการวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI แบบปกติจะไม่ใช้เรื่องใหม่อีกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เมืองแห่งการเรียนรู้ (GNLC) UNESCO Global Network of Learning Cities

<https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities>

แหล่งเรียนรู้ยุคใหม่กับการขับเคลื่อนเมืองแห่งความรู้ <http://www.okmd.or.th/okmd-kratooktomkit/1066/>

ชัยเลิศ พิชิตพรชัย. 2561 นวัตกรรมการเรียนรู้คืออะไร สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล
การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล. (2562) sas.com/th_th/insights/data-management/digital-transformation.html#nextsteps

ฉันทลักษณ์ ศรีผา. (2561). สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช่วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action
Research: PAR) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยด้านชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตพบว่า r มีค่า .826, .871, .850, .846 และ Sig. มีค่าเท่ากับ .00 หมายความว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 4) ความสัมพันธ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ .895 สามารถอธิบายความผันแปรปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุ มีค่าพยากรณ์ร้อยละ 80.0 ($R^2 = .800$) 5) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

คำสำคัญ:การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, เทศบาลเมืองมาบตาพุด

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบัน การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเป็นสถานการณ์ที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญ โดยเฉพาะโครงสร้างประชากรของผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สังคมผู้สูงอายุ” ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ให้นิยาม “ผู้สูงอายุ” คือ ประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป โดยเป็นการนิยามนับตั้งแต่อายุเกิด อย่างไรก็ตามการกำหนดอายุผู้สูงอายุมีความหลากหลายตามแต่ละประเทศ เช่น ประเทศที่เจริญแล้วมักจัดผู้สูงอายุ นับจาก 65 ปี ขึ้นไป หรือบางประเทศอาจนิยามผู้สูงอายุตามอายุเกษียณงาน (อายุ 50 หรือ 60 หรือ 65 ปี) หรือนิยามตามสภาพร่างกาย โดยคำว่า “สังคมผู้สูงอายุ” องค์การสหประชาชาติแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society หรือ Aging Society) คือ การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากร 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) คือ ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ และสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged Society) คือ สังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้ง

ประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) ปัจจุบันประเทศไทยนับเป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุหรือภาวะ “ประชากรสูงวัย” (Old Population) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร อันเนื่องมาจากการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ และในเวลาเดียวกันคนไทยก็มีอายุยืนยาวขึ้นเรื่อยๆ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุได้บันทึกสถิติไว้ว่าประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวในปี พ.ศ.2565 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ.2573 จะมีสัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 26.9 ของประชากร การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมมากกว่าการเจริญเติบโต นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจที่มีผลกระทบกับผู้สูงอายุแล้วยังพบปัญหาการที่ลูกต้องเข้าไปทำงานในเมือง ทำให้ผู้สูงอายุต้องดูแลตนเองและหลานๆ ปัญหาการทำร้ายร่างกาย ทำร้ายจิตใจของผู้สูงอายุโดยลูกหลาน ปัญหาความเครียดของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิง ดังนั้นการพัฒนาผู้สูงอายุต้องเน้นการดูแลแบบองค์รวม การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพโดยควรเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรคเป็นเรื่องสำคัญ และต้องทำอย่างไรเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุป่วย หลีกเลี่ยงการรักษาที่มีค่าใช้จ่ายสูงในการรักษาพยาบาล การดูแลผู้สูงอายุนั้นควรมีการร่วมมือกันตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเน้นการดูแลให้กลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือ(กลุ่มติดเตียง) สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นช่วยเหลือตัวเองได้ หรือมีผู้ช่วยเหลือ(กลุ่มติดบ้าน) และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีผู้ช่วยเหลือ สามารถพัฒนาให้ช่วยเหลือตัวเองได้ดีและช่วยเหลือผู้อื่นได้(กลุ่มติดสังคม) (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)สังคมผู้สูงอายุจะมีผลกระทบสำคัญต่อเศรษฐกิจมหภาคหลายประการ เช่น ประชากรวัยแรงงานลดลง การออมลดลง และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง สิ่งก็ตามมาจากการเปลี่ยนแปลงนี้คือ อัตราส่วนพึ่งพิงในวัยสูงอายุเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เช่น ปัญหาทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สภาพจิตใจและอารมณ์ที่อยู่อาศัย ตลอดจนปัญหาในการปรับตัว การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ.2566-2580)ตลอดจนพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่จึงเป็นส่วนสำคัญ จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทั้งนี้ถึงแม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อย แต่เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของผู้คน และรูปแบบของครอบครัว ซึ่งการวิจัยนี้ใช้เทศบาลเมืองมาบตาพุดจังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ตัวอย่าง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ซึ่งจากจำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุในเทศบาล

เมืองมาบตาพุดมีการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10-12 ต่อปีเทศบาลเมืองมาบตาพุด ในปีงบประมาณ 2566 มีจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร 75,616 คน เป็นผู้สูงอายุ 6,976 คนคิดเป็นร้อยละ 9.2 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี (เทศบาลเมืองมาบตาพุด, 2566) ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากร ตำแหน่งผู้อำนวยการส่วนบริการสาธารณสุข จึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนทางในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่มีทะเบียนบ้านและพักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำนวน 6,976 คน (เทศบาลเมืองมาบตาพุด, 2566) การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีบังเอิญทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 364 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีการตรวจสอบเครื่องโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อวัดผลความสอดคล้อง และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามจำนวน 40 ชุด ไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ทำการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) และค้นหาข้อบกพร่องของข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปร แล้วนำข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เมื่อทดสอบแบบสอบถามทั้งฉบับ ปรากฏว่ามีค่าความเชื่อมั่นเฉลี่ย .979 การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ด้วยการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในชุมชนเทศบาลตำบลเชิงคาน และนำข้อมูลเข้าระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลทางสถิติ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่งพื้นที่ศึกษา และเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แนวคิดและทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation: SD) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และทดสอบสมมติฐานการวิจัยผลการวิจัยผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุ พื้นที่เทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยองพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านชุมชนของผู้สูงอายุเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเทศบาลเมืองมาบตาพุดได้มีการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมของผู้สูงอายุ ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกาย รวมทั้งการได้สื่อสารกับเพื่อนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีจิตใจที่เข้มแข็ง รู้สึกพอใจในตนเองรู้สึกว่าคุณค่าทางสังคม ชมรมหรือกลุ่มต่างๆเป็นตัวเลือกดีให้ผู้สูงอายุมาพบปะกันตามที่มีชมรมนัดหมาย และดำเนินกิจกรรมของชมรม ทำให้มีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและการปฏิบัติตัวเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ยังมีโอกาสศึกษาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือแบบแผนชีวิตของผู้สูงอายุในชมรมหลายรูปแบบ ซึ่งผู้สูงอายุจะสามารถนำมาปรับปรุงการปฏิบัติกับตนเอง เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้ประโยชน์ทั้งร่างกายและจิตใจ การจัดให้มีรูปแบบการสื่อสารด้านต่างๆให้เข้าถึงผู้สูงอายุ ทั้งด้านความรู้ หรือข้อมูลสิทธิประโยชน์และการบริการต่างๆ อย่างถูกต้องครบถ้วนสม่ำเสมอ จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมดำรงชีวิต สอดคล้องกับวิโรจน์ เกษภูมิลักษณ์ และศตพร เพียรวิมangsa (2561) พบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยยังคงร่วมกิจกรรมภายในชุมชนอยู่และยังคงเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ และผู้สูงอายุให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมโรงเรียนสอนอาชีพโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุและกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับกัญญา ชื่นอารมณ์ และวลัยนารี พรหมลา (2560) พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ต้องกำหนดเป็นนโยบาย/ยุทธศาสตร์การสนับสนุน/ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการสนับสนุน/ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มผู้สูงอายุ การส่งเสริมการทำอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และการสนับสนุนหน่วยแพทย์เคลื่อนที่หรือการให้สิทธิ์ผู้สูงอายุในการตรวจสุขภาพประจำปี และสนับสนุนการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองที่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพแก่ผู้สูงอายุและครอบครัว สอดคล้องกับมาตุรี อุไรรัตน์และวันชัย ธรรมจักร (2561) พบว่า ผู้สูงอายุมีการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการเห็น

คุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุสามารถช่วยเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุได้และสอดคล้องกับพินิจพัติ โดย (2563) พบว่า การเป็นสมาชิกของชมรมในชุมชน การดำรงตำแหน่งในชุมชน แตกต่างกันทำให้ทัศนคติที่มีต่อคุณภาพชีวิตผู้ สูงอายุแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีอายุเพิ่มขึ้นมาก ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆของชีวิตซ้าลง และไม่สะดวก ทำให้การมองคุณภาพชีวิตแตกต่างกันของแต่ละระดับอายุ การประกอบอาชีพแตกต่างกัน ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ย่อมมีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตการเป็นสมาชิกชมรมในชุมชน และการดำรงตำแหน่งในชุมชน อาจทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสแสดงความคิดเห็นรู้สึกมีความสำคัญในชุมชน ส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีความสุขมากขึ้นจากการเป็นที่ยอมรับของชุมชน และปัจจัยด้านชุมชนมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้ สูงอายุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุต้องการยอมรับของชุมชน การได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าในชีวิตจากผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้วยเทศบาลเมืองมาบตาพุดมีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาด้านจิตใจอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เทศบาลเมืองมาบตาพุดมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการเผยแพร่และเชิดชูเกียรติ ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ การมีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาลุปรรรคต่างๆ เทศบาลเมืองมาบตาพุดมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการพบปะและแลกเปลี่ยนพูดคุยระหว่างผู้สูงอายุ มีสถานบริการสุขภาพที่ดีในชุมชนที่อาศัยอยู่ชุมชนที่อาศัยมีสถานที่เอื้อต่อการออกกำลังกายที่สะดวกและปลอดภัย พอใจกับสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศในชุมชนที่อาศัยอยู่ตอนนี้ รู้สึกมีความปลอดภัยและมั่นคงในการใช้ชีวิต และสภาพแวดล้อมรอบๆบ้านใน

ปัจจุบันนี้ เช่น อากาศ เสียงกลั่น ดิต่อสุขภาพมีการส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วยและดูแลตนเองเบื้องต้น การเข้าถึงการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ (ช่องทางพิเศษ)มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การดูแลสุขภาพร่างกาย การรับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะและวัยสูงอายุ การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย โดยการรับบริการตรวจคัดกรองสุขภาพอย่างสม่ำเสมอสอดคล้องกับนัสมล บุตรวิเศษ และอุปรีฐฐา อินทรสาต (2563) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุมีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ การมีสมาธิในการทำงาน ความรู้สึกเหงา เศร้า สิ้นหวัง วิตกกังวล และความพอใจที่สามารถทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวัน สอดคล้องกับเขมจิราพิทักษ์ราษฎร์ (2563) พบว่า ปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจะเป็นปัญหาทางกายและทางจิต ส่วนคุณภาพชีวิตก่อนและหลังการใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักไตรสิกขาแตกต่างกัน โดยหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักไตรสิกขาที่พัฒนาขึ้นมีระดับคุณภาพชีวิตสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพ และด้านสิ่งแวดล้อม ก่อนใช้และหลังใช้กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามแนว

พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับสุภาภรณ์ ทันธธัตต์ (2562) พบว่า การสนับสนุนให้มีสถานบริการสุขภาพที่เข้าถึงได้สะดวกเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) พบว่า ปัจจัยด้านชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยองด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร โดย r มีค่า 0.826 0.871 0.850 0.846 และ Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 หมายความว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูงและทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 สอดคล้องกับชูจิต ชายทวีป และคณะ (2565) พบว่า ระดับในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านด้านที่มีความเห็นในระดับมากที่สุดได้แก่ ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนา รองลงมาได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุและด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีปัจจัยด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการเข้าร่วมในกิจกรรมสังคม ด้านการมีโอกาสในการทำงานและรายได้ และด้านการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพมีอิทธิพลต่อส่งเสริมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีค่าการพยากรณ์เท่ากับ 68.2 หรือร้อยละ 68.2 จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.895 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 ได้ร้อยละ 80.0 ($R^2 = 0.800$) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยองได้ดีที่สุด คือด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม สอดคล้องกับพระครูปราโมทย์ปัญญาวังสน์ (เมืองเกษมพงส์) (2565) พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอบางคนที่จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านภาวะทางร่างกายอยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมา ด้านภาวะทางจิตใจและด้านภาวะทางความสัมพันธ์ทางสังคมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วยร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการความสามัคคีร่วมตรวจสอบและติดตามผลความรู้ความเข้าใจความรู้สึกร่วมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 57.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอบางคนที่จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นลักษณะของกระบวนการพัฒนาที่ครอบคลุมวัฏจักรการพัฒนาตามหลักสุขภาวะองค์รวมที่ประกอบด้วยภาวะ

ทางร่างกายภาวะทางจิตใจภาวะทางความสัมพันธ์ทางสังคมและภาวะทางสิ่งแวดล้อมจากผลการทดสอบ สมมติฐานพบว่า ทุกสมมติฐานมีความสอดคล้อง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .272, .227, .357 และ .281 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 สอดคล้องกับภัทราภรณ์ ด้วงเรือง และนันทิชา หาสุนทรี (2562) พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อการสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ ของเทศบาลนครนนทบุรีส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เมื่อผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาแล้วจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ควรสร้างโอกาสที่เอื้อหรือเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรม โอกาส แสดงความคิดเห็น หรือมีบทบาทร่วมรับผิดชอบต่อการดำเนินการ หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม 2) ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงวัยเข้าร่วมเป็นสมาชิก ของชมรมในชุมชน ร่วมทำกิจกรรมกับชมรม เพื่อให้เกิดการพบปะกับกลุ่มคนวัยเดียวกันและกลุ่มคนที่มีความ สนใจคล้ายๆกัน จนกลายเป็นสังคมของกลุ่มผู้สูงวัยที่จะคอยช่วยเหลือกัน 3) ด้านความรู้สึกลึกมีคุณค่าในตนเอง การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญ คุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ คุณค่าในตนเอง เป็นการที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเองและแสดงออกให้เห็นถึงการยอมรับตนเอง 4) ด้านการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ควรจัดตั้งศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของผู้สูงอายุที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการ เรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนอย่างถาวร ให้เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่ง บริการผู้สูงอายุด้านต่างๆ 5) ด้านร่างกาย ควรมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกาย มีกิจกรรม แลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วจังหวัดระยอง และขยายไปสู่การศึกษา ระดับประเทศ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งยังไม่สามารถนำไปสรุปคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งจังหวัดระยองได้

2) ควรศึกษาผลปัจจัยด้านอื่นๆที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เช่น ปัจจัยด้านผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรม ปัจจัยด้านความหลากหลายด้านสังคมจากการเป็นเมืองอุตสาหกรรม

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). ระบบดูแลและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ ผู้สูงอายุในระดับพื้นที่. สืบค้นจาก <https://www.dop.go.th/th> (25พฤษภาคม 2566) กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ 2564. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์ Printed by.กัญญา ชื่นอารมณ์ และวลัยนารี พรหมลา. (2560). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 3(2), 94-104. เขมจิรา พิทกรายณ์. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีตามแนวพระพุทธศาสนา. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 5(3), 21-32. เจษฎา นกน้อย. (2560). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา. Princess of Naradhiwas University Journal, 9(3), 94-105. ชูจิต ชายทวีป, พัทธนันท์ กิตติวรพันธุ์, ณภัทร ศิลปะมา, อรปภัทร จันทรสาขา และธนินฐา สมัย. (2565). การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลศาลาया อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วารสารรัฐศาสตร์สาส์นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Online), 2(2), 85-93. ณมน ธนินธยางกูร. (2561). การศึกษาพฤติกรรมและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักสุขภาวะชุมชน: บ้านปลานู ตำบลหนองแสง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารชุมชนวิจัย, 12(2), 192-203. เทศบาลเมืองมาบตาพุด. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570) ของเทศบาลเมืองมาบตาพุด. สืบค้นจาก <https://www.mtptown.go.th/> (25พฤษภาคม 2566). นัสมด บุตรวิเศษ และอุปรีษฐา อินทรสาด. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. เงินกองทุนส่งเสริมงานวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา. พระครูปราโมทย์ปัญญาวัง (เมืองเกษมพงสี). (2565). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอบางคนทีจังหวัดสมุทรสงคราม. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 8(4), 133-145. พิมพ์ดี ไต่ยิ่ง. (2563). การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลคลองเกตุ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. วารสาร โครงการทวิปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ, คณะรัฐศาสตร์และคณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.ภัทรภรณ์ ค้วงเรือง และนันทิชา หาสนธิ์. (2562). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 6(1), 122-134.มาฐวี อุไรรัตน์ และวันชัย ธรรมจักร. (2561). ผลของโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนเขตเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอกาบังใหญ่จังหวัดสงขลา. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมหาดใหญ่วิชาการ ระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 13,12 พฤษภาคม 2565.วิโรจน์ เกษฎาลักษณ์ และ ศศพร เพียรวิม้งสา. (2561). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านคอนเซ่ง ตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(1), 3144-3156.สุภาภรณ์ ทันธธัตต์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 28(1).สุวดี เบญจวงศ์. (2541).ผู้สูงอายุ คนแก่และคนชรา: มิติทางสังคมและวัฒนธรรม. มนุษยสังคมสาร, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. องค์การอนามัยโลก. (2561). เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต. สืบค้นจาก www.un.or.th > world-health-organization-who (23พฤศจิกายน 2562).Flanagan, J. C. (1978). A Research Approach to Improving our Quality of Life. American. Psychologist, 3(5), 138-147.